

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของประเทศไทยตั้งอยู่ทางภาคใต้ฝั่งตะวันออกของประเทศไทยและตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู หรือที่เรียกกันว่า นูซันตารอ (Nusantara) เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน มีความหลากหลายทางด้านประเพณีวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ อาทิเช่น ภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน การศึกษา เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ศาสนาจึงมีอิทธิพลสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชุมชน การที่จะรู้จักศาสนาที่ถูกต้องจะต้องผ่านกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดการถ่ายทอดความรู้และการสืบสานวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลในสังคมและชุมชน ดังนั้นการจัดการศึกษาในพื้นที่นี้เป็นแรงผลักดันหลักที่ก่อให้เกิดการจัดการศึกษาด้านอิสลามศึกษาผ่านศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) หรือที่เรียกว่า “โรงเรียนตาดีกา” ซึ่งมีรากศัพท์เดิมเป็นภาษามลายู “TADIKA : Taman Didikan kanak kanak” แปลว่า สถานที่ใช้อบรมจริยธรรมเด็ก (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 11)

โรงเรียนตาดีกาเดิมอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ใช้ชื่อว่าศูนย์อบรมสอนศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด คณะรัฐมนตรีมีมติให้โอนมาอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2548 จากศูนย์อบรมสอนศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิดเป็นศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เนื่องจากต้องการให้การจัดการศึกษาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาไม่ซ้ำซ้อนและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องในหลักสูตรอิสลามศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบว่าด้วยโรงเรียนตาดีกาในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส พ.ศ. 2548 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนร่วมกับสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษา 12 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจำจังหวัดมีการส่งเสริมสนับสนุนนิเทศติดตามและพัฒนาโรงเรียนตาดีกาในความรับผิดชอบมาอย่างต่อเนื่อง จัดได้ว่าโรงเรียนตาดีกาถือเป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษาของมัสยิดที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจมีจริยธรรมและปฏิบัติตามหลักการทางศาสนาอิสลาม โดยใช้อาคารบริเวณมัสยิดเป็นสถานที่จัดการเรียนรู้ใช้หลักสูตรการศึกษา

ภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรฎูฮีน) ในการจัดการเรียนการสอนในวันเสาร์และวันอาทิตย์ตามความพร้อมของชุมชนผู้นำศาสนาและอาสาสมัครในชุมชน ผู้เรียนเป็นนักเรียนที่เรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชน ชุมชนในแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่เรียกกันว่า “ตาดีกา” ซึ่งเป็นศูนย์การศึกษาพื้นฐานประจำมัสยิดสำหรับบุตรหลานมุสลิมในเขตพื้นที่ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานให้อ่านออกเขียนได้ด้านวิชาการอิสลามศึกษา จรรยาบรรณคุณธรรมจริยธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีในพื้นที่อันดามัน ภายใต้การบริหารจัดการและการกำกับควบคุมของชุมชนและมียึดตามอัตภาพของแต่ละแห่ง ปัจจุบันโรงเรียนตาดีกาในชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการดูแลด้านดำเนินการสอน ซึ่งสังกัดต่อสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด โดยมีการสนับสนุนทางสวัสดิการและงบประมาณบางส่วน (มะตอเฮ มะลี และดาร์มีซี สาและ, 2555) ฉะนั้นผู้ปกครองมักจะส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนตาดีกาในวันเสาร์และอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดประจำสัปดาห์ของการเรียนภาคบังคับโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านจนจบหลักสูตร และจะเข้าเรียนต่อในโรงเรียนเอกชนที่มีการเรียนการสอนศาสนาควบคู่กับการเรียนสามัญ วัตถุประสงค์หลักของการสอนวิชาศาสนานี้ก็คือเพื่อให้เยาวชน ลูกหลาน มีคุณธรรม จริยธรรม เข้าใจศาสนา ปฏิบัติตามหลักคำสอนอย่างเคร่งครัดและเป็นพลเมืองดีของประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนตาดีกาพบว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนตาดีกาประสบความสำเร็จในเชิงปริมาณแต่ในด้านคุณภาพนั้นยังไม่อาจกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จ ซึ่งสาเหตุสำคัญสืบเนื่องมาจากปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนมีน้อยไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและไม่น่าสนใจ ครูผู้สอนมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยายอ่านให้ฟัง และบอกให้นักเรียนจดตามเป็นส่วนใหญ่ (ปิติสุข อุเซ็น, 2551) และครูสอนตาดีกาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดไม่มีวุฒิการศึกษาด้านวิชาชีพครูทางการสอน (สะการิยา แวโซะ และคณะ, 2555) นอกจากนี้แล้วยังพบปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนตาดีกาที่ไม่เป็นระบบและหลักสูตรไม่สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา (ซุมศักดี อินทร์รักษ์ และคณะ, 2553) เมื่อวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนตาดีกาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็พบว่าปัญหาที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาคือเทคนิควิธีการสอนของครู สื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการชั้นเรียน ซึ่งวิธีการสอนที่นิยมใช้สอนโดยทั่วไปเป็นวิธีการสอนแบบเก่า ซึ่งเน้นหนักในด้านความจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์และการปฏิบัติอย่างแท้จริง บวกกับโรงเรียนขาดอุปกรณ์ช่วยในการเรียนการสอน ซึ่งในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพราะจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีและเร็วขึ้น และสื่อการสอนบางชนิดทำให้นักเรียนได้สัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดความสนุกสนานเพลิดเพลินใน

การเรียนรู้และยังจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นแนวทางการเรียนการสอนที่ได้ผลตามเป้าหมายและจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาสอดคล้องตามนโยบายการศึกษาในไทยแลนด์ 4.0 นอกจากนี้ให้ความรู้แล้วต้องทำให้ผู้เรียนเป็นคนที่รักที่จะเรียน มีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วย นั่นก็คือการสร้างคนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นทักษะในการคิดวิเคราะห์ และสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559)

การพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาเป็นการนำวิธีการสอนแบบใหม่เข้าสู่ระบบการสอนของครูตาดิกาเพื่อให้ครูสอนตาดิกามีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีทักษะในการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถนำเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ไปใช้ในการสอนให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนมากยิ่งขึ้น มีการออกแบบสื่อการสอนที่หลากหลายสำหรับใช้สอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบริหารจัดการในชั้นเรียน แก้ไขปัญหาการเรียนการสอนควบคู่ไปกับวิชาศาสนาได้ ดังนั้นโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดิกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นโครงการที่พัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาและการนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้าสู่โรงเรียนตาดิกาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบด้วยการนำเทคนิคการสอน การออกแบบสื่อการสอน รวมทั้งการนำเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปรับเปลี่ยน ประยุกต์วิธีการสอนของครูตาดิกาให้ได้รับความรู้การอบรมเชิงปฏิบัติการ เทคนิคการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ การออกแบบสื่อการสอนที่หลากหลาย และการบริหารจัดการในชั้นเรียน นำไปจัดระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนตาดิกาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินติดตามโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดิกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และกำหนดประเด็นการประเมินจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการประเมินผลการฝึกอบรมพบว่ารูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลการฝึกอบรมคือรูปแบบการประเมินผลการฝึกอบรมตามแนวทางของเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Approach) ซึ่งตามทัศนะของเคิร์กแพทริกเห็นว่าการฝึกอบรมที่เน้นในลักษณะของโครงการฝึกอบรมจะช่วยให้ผู้ผ่านการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นมีการปรับปรุงทักษะการทำงานดีขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการทำงานทำให้เกิดการปรับปรุงการทำงานในปัจจุบันหรือพัฒนาโครงการในอนาคต การฝึกอบรมจึงเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางการประเมินของเคิร์กแพทริกมุ่งเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรมเป็นหลักมีได้มุ่งเน้นไปที่ตัวโครงการ ซึ่งเป้าหมายของการประเมินแบ่งออกเป็น 4 ระดับ (Kirkpatrick, 1998 อ้างถึงใน พิเชิต ฤทธิจรรุญ, 2555) ได้แก่ ระดับที่ 1 การประเมินปฏิกิริยา (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึกรหรือความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อโครงการฝึกอบรม ระดับที่ 2 การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมโดยตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้งความรู้ (Knowledge) ทักษะ (skill) และเจตคติ (attitude) ระดับที่ 3 การประเมิน

พฤติกรรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่ และระดับที่ 4 การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร (Result Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กรหรือผลกระทบต่อองค์กรในลักษณะใดบ้าง

จากการศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมาของชัยญานัก วงศ์บา (2554) ศึกษาการประเมินผลการฝึกอบรมตามโครงการ CHAMPION โดยประยุกต์ใช้แนวทางการประเมินของเคิร์กแพทริกพบว่า การประเมินระดับที่ 1 ผู้เข้าฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาหลักสูตร การฝึกอบรม วิทยากร/เทคนิคการฝึกอบรม และปัจจัยเกื้อหนุน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และการประเมินระดับที่ 2 คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุทิสาน้อมรักษา (2554) ศึกษาการประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารกิจการยุติธรรม: มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมของสถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรมพบว่า การประเมินโครงการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารกิจการยุติธรรมมีแนวโน้มไปในทางที่ดี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และอายุราชการต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินปฏิบัติการและการประเมินการเรียนรู้แตกต่างกัน และผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่สังกัดหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินพฤติกรรม และการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กรแตกต่างกัน และผลงานวิจัยของวีรวรรษ์ ไซยาศรี (2557) ศึกษาการประเมินผลโครงการอุปสมบทหมู่ภาคฤดูร้อน 100,000 รูป ทุกหมู่บ้านทั่วไทย ประจำปีพุทธศักราช 2556: กรณีศึกษาศูนย์อบรมวัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ด้านปฏิบัติการพบว่าผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการเรียนรู้พบว่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้านพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมที่เปลี่ยนแปลงไปพบว่าผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านผลลัพธ์ต่อองค์กรพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารโครงการ มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การประเมินโครงการฝึกอบรมทำให้ทราบว่าโครงการฝึกอบรมนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือไม่ ควรยุติโครงการฝึกอบรมชั่วคราวก่อนหรือควรดำเนินการต่อไป และได้สารสนเทศเพื่อนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาโครงการฝึกอบรมในอนาคต

นอกจากนี้แล้วการที่จะทราบผลการดำเนินโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพครูสอนตาดีกา กระบวนการสำคัญที่ต้องกระทำคือการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลอันก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อประสิทธิภาพทางการศึกษาของโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มหนึ่งได้พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ Data Envelopment Analysis เรียกอ่อ ๆ ว่า DEA ตามหลักเศรษฐศาสตร์ จำแนกออกเป็น 2 แบบตามแนวคิดของ Farrell (1957) คือ ประสิทธิภาพด้านการจัดสรรทรัพยากร (Allocative Efficiency) เป็น

ความสามารถของหน่วยผลิตที่ใช้ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ในสัดส่วนที่เหมาะสมภายใต้เงื่อนไขของปัจจัยผลผลิต (Outputs) และประสิทธิภาพด้านเทคนิค (Technical Efficiency) เป็นความสามารถของหน่วยผลิตที่สามารถสร้างผลผลิตให้ได้มากที่สุดภายใต้ปัจจัยนำเข้าที่มีอยู่ โดยทั่วไปการพิจารณาความมีประสิทธิภาพมักจะเปรียบเทียบกันในกลุ่มผลิตหรือองค์กรที่มีการดำเนินงานแบบเดียวกัน เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล ธนาคารห้างสรรพสินค้า ฯลฯ (ประสพชัย พสุนนท์ และสุดา ตระการเถลิงศักดิ์, 2556) ซึ่งการประเมินประสิทธิภาพ DEA เป็นการวิเคราะห์เชิงนอนพารามेटริก (Nonparametric) การหาประสิทธิภาพของหน่วยผลิตหรือองค์กร (Decision-making unit; DMU) แต่ละหน่วยแล้วหาประสิทธิภาพสัมพันธ์ระหว่างหน่วยผลิตหรือองค์กรทั้งหมดโดยใช้หลักการของโปรแกรมเชิงเส้น (linear programming) สามารถใช้ประเมินประสิทธิภาพระหว่างองค์กรโดยใช้ปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตในหลาย ๆ ปัจจัย เพื่อให้ได้คะแนนประสิทธิภาพที่มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 100 คะแนนประสิทธิภาพจากวิธีการ DEA ขึ้นอยู่กับการเลือกตัวแบบในการคำนวณ เช่น ตัวแบบ CCR โดย Charnes Cooper and Rhodes (1978) หรือตัวแบบ BCC โดย Banker Charnes and Cooper (1984) เป็นต้น (อาพีพี ลาเต๊ะ, 2549) ปัจจุบันมีการนำเทคนิคการวิเคราะห์ประสิทธิภาพมาใช้ทางการศึกษาอย่างแพร่หลาย สำหรับการวิจัยในครั้งนี้จะใช้แบบจำลอง CCR และ BCC โดยพิจารณาจากปัจจัยนำเข้า ได้แก่ อายุเฉลี่ยคนที่มาอบรม ประสบการณ์การสอนเฉลี่ย จำนวนครั้งในการอบรมเฉลี่ย รายได้ของครูเฉลี่ยต่อเดือน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู จำนวนชั่วโมงเรียนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ จำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อห้อง คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ I-NET ส่วนปัจจัยผลผลิต ได้แก่ ผลคะแนนความรู้เฉลี่ย ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติเฉลี่ย และผลการประเมินทัศนคติต่อวิชาชีพครูเฉลี่ย

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นทางคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นโครงการที่พัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาและการนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้าสู่โรงเรียนตาติกาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปรับเปลี่ยน ประยุกต์วิธีการสอนของครูตาติกาให้ได้รับความรู้การอบรมเชิงปฏิบัติการนำไปจัดระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนตาติกาให้สอดคล้องกับการศึกษาในไทยแลนด์ 4.0 ดังนั้นโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นโครงการที่พัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาและการนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้าสู่โรงเรียนตาติกาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปรับเปลี่ยน ประยุกต์วิธีการสอนของครูตาติกาให้ได้รับความรู้การอบรมเชิงปฏิบัติการนำไปจัดระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนตาติกาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาโดย

ใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก ในด้านปฏิกริยา ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านผลลัพธ์ และประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนตาติกาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้เข้าร่วมโครงการด้วยวิธีการ DEA (Data Envelopment Analysis) เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถใช้ปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิต ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์พร้อมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนตาติกาและสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างสมรรถภาพของครูในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

คำถามวิจัย

1. การดำเนินงานของโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก ในด้านปฏิกริยา ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านผลลัพธ์ก่อให้เกิดผลอย่างไรบ้าง
2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนตาติกาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประสิทธิภาพต่างกันหรือไม่อย่างไร โดยใช้วิธีการ DEA
3. แนวทางในการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก ในด้านปฏิกริยา ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านผลลัพธ์
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพโรงเรียนตาติกาโดยวิธีการ DEA
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ผลการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในโอกาสต่อไป
2. มีข้อมูลให้กับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนตาติกาเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของครูและนักเรียน

3. ทำให้โรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ด้านอิสลามศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างได้ถูกทาง

4. ได้ผลการประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนตาดีกาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนตาดีกาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการ คือ ผู้เข้าฝึกอบรมโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จำนวน 476 คน

1.2 ประชากรที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพโรงเรียนตาดีกา คือ โรงเรียนตาดีกาที่มีผู้ผ่านการอบรมจากโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในสามจังหวัดชายแดนใต้ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จำนวน 25 แห่ง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 วิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction) การประเมินขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่าผู้เข้าอบรมพึงพอใจหรือไม่ต่อสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรม 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) เป็นการประเมินผลที่มีขอบเขตเนื้อหาที่ประเมินในเรื่องของหลักการจิตวิทยาเด็กเล็กและเด็กประถม การเขียนแผนการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การออกแบบสื่อและสร้างสื่อการเรียนการสอนตาดีกา และการวัดประเมินผลการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าได้รับความรู้ ความเข้าใจและทักษะมากน้อยเพียงใดระหว่างก่อนและหลังการอบรม 3) การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior) เป็นการประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีการเปลี่ยนแปลงเทคนิควิธีการสอนในการจัดการเรียนการสอนหรือไม่ 4) เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังการอบรม (Results) เป็นการประเมินผลมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่าการฝึกอบรมได้ก่อให้เกิดผลดีและผลกระทบต่อโรงเรียนครูและนักเรียนอย่างไรบ้าง

2.2 การประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนตาดีกาโดยใช้วิธีการ DEA มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ อายุเฉลี่ยคนที่มาอบรม ประสบการณ์การสอนเฉลี่ย จำนวนครั้งในการอบรมเฉลี่ย รายได้ครูเฉลี่ยต่อเดือน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู จำนวนชั่วโมงเรียนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ จำนวนนักเรียน

เฉลี่ยต่อห้อง และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ I-NET ส่วนปัจจัยผลผลิต ได้แก่ คะแนนความรู้เฉลี่ย คะแนนทักษะการปฏิบัติเฉลี่ย และคะแนนทัศนคติต่อวิชาชีพครูเฉลี่ย

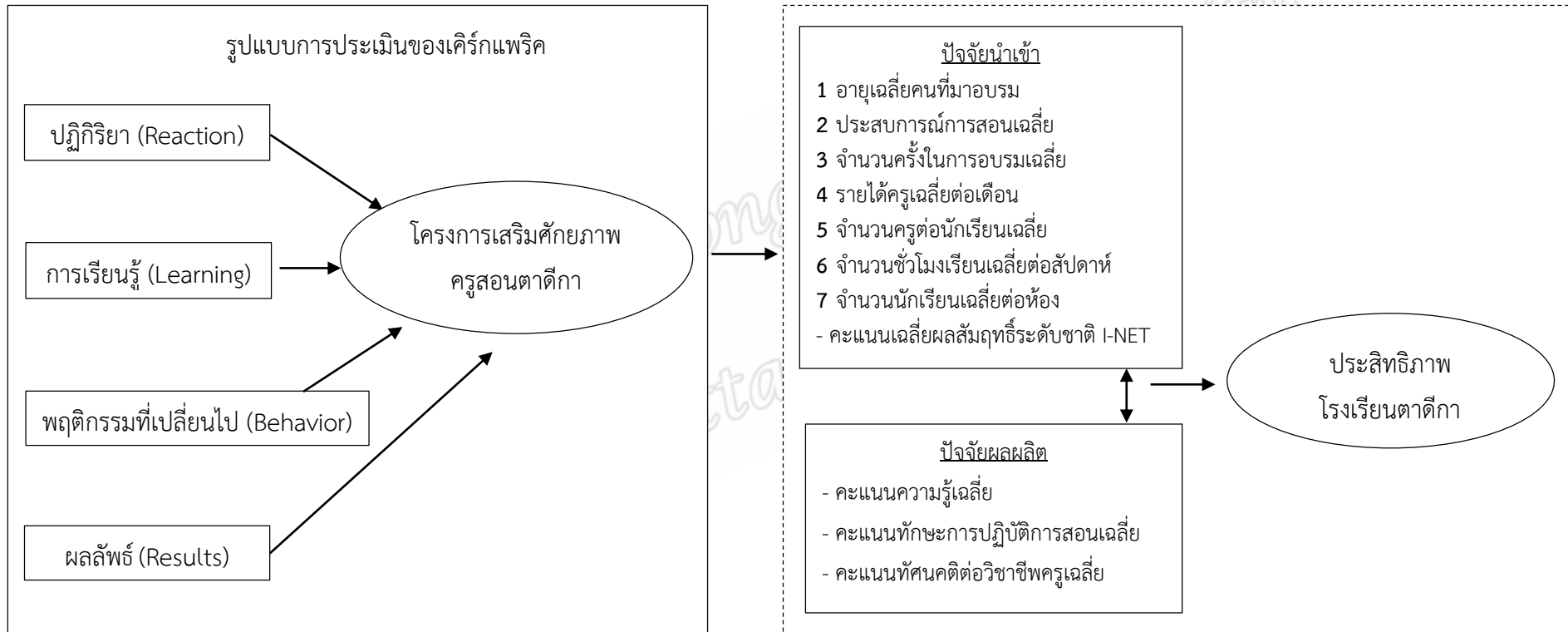
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก ซึ่งทำการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปฏิริยาตอบสนองของผู้เข้าอบรม ด้านการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับครูและนักเรียน และมีการประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนตาดีกาด้วยวิธีการ DEA โดยมีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ อายุเฉลี่ยคนที่มาอบรม ประสบการณ์การสอนเฉลี่ย จำนวนครั้งในการอบรมเฉลี่ย รายได้ครูเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนครูต่อนักเรียนเฉลี่ย จำนวนชั่วโมงเรียนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ จำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อห้อง และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ I-NET ส่วนปัจจัยผลผลิต ได้แก่ คะแนนความรู้เฉลี่ย คะแนนทักษะการปฏิบัติเฉลี่ย และคะแนนทัศนคติต่อวิชาชีพครูเฉลี่ย ดังภาพประกอบ 1

Prince of Songkla
Pattani Campus

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงประเมิน หมายถึง การนำระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานและตรวจสอบติดตามโครงการที่ได้จัดขึ้น เพื่อศึกษาถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่ได้จากการดำเนินโครงการแล้วนำมาสร้างองค์ความรู้ในการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามแบบแผนที่ได้วางไว้และเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและการปรับปรุงโครงการในครั้งต่อไป

โครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกา หมายถึง โครงการที่จัดขึ้นโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูสอนตาดีกาในด้านหลักการจิตวิทยาสำหรับเด็ก การเขียนแผนการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การออกแบบสื่อสร้างสื่อ และหลักการวัดและประเมินผล

ตาดีกา หมายถึง ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด ที่จัดการศึกษาอบรมจริยธรรมตลอดจนจัดกิจกรรมด้านศาสนาและประเพณีที่ตักเตือนของผู้นับถือศาสนาอิสลามตามหลักสูตรอิสลามศึกษาพัรฎอีนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก หมายถึง รูปแบบการประเมินที่ใช้ในการประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

การประเมินด้านปฏิภริยา หมายถึง การประเมินความเหมาะสมของโครงการเสริมศักยภาพครูตาดีกาว่าผู้ที่เข้ามารับการฝึกอบรมพอใจหรือไม่ต่อสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรม เช่น เอกสาร สถานที่ วิทยากร ระยะเวลา ฯลฯ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

การประเมินด้านการเรียนรู้ หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม โดยให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ โดยใช้แบบทดสอบ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติและแบบวัดทัศนคติ

การประเมินด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป หมายถึง การประเมินว่าผู้เข้าอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการสอนหรือไม่ ในด้านการเขียนแผนการสอน การทำสื่อ การบริหารจัดการในชั้นเรียน และการวัดและการประเมิน โดยใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติการสอนและแบบสัมภาษณ์

การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น หมายถึง การประเมินผลจากการอบรมว่าได้เกิดผลดีต่อโรงเรียน ครู และนักเรียน หรือเกิดผลกระทบในทางที่ดีในลักษณะใดบ้าง มีคุณภาพดีขึ้นหรือไม่ ซึ่งใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ประสิทธิภาพโรงเรียนตาดีกา หมายถึง ความสามารถของโรงเรียนตาดีกาในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยพิจารณาปัจจัยนำเข้า (input) และปัจจัยผลผลิต (output) ซึ่งคำนวณได้จากอัตราส่วนระหว่างผลรวมถ่วงน้ำหนักของผลผลิตกับผลรวมถ่วงน้ำหนักของปัจจัยนำเข้าและทำการสร้างเส้นโค้งประสิทธิภาพ (efficiency frontier) เพื่อแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนใดตาดีกาใดบ้างที่มีคะแนนอยู่บนเส้นโค้งประสิทธิภาพจะจัดว่าเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ และโรงเรียนที่ตกอยู่ใต้โค้งประสิทธิภาพจะหมายถึงโรงเรียนที่ขาดประสิทธิภาพ และได้ใช้เป็นแนวทางเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพ ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีการลดปัจจัยนำเข้า

วิธีการ DEA (Data Envelopment Analysis) หมายถึง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้วัดประสิทธิภาพขององค์กร โดยวิเคราะห์จากปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตขององค์กรที่ต้องการวัดประสิทธิภาพ ซึ่งองค์กรที่นำมาวัดประสิทธิภาพนั้นเรียกว่าหน่วยของการตัดสินใจ (Decision Making Unit; DMU) โดยมีเป้าหมายในการจัดอันดับองค์กรตามประสิทธิภาพความสามารถในการดำเนินงานโดยใช้ปัจจัยนำเข้าให้น้อยที่สุดและได้ผลผลิตมากที่สุด โรงเรียนใดที่มีการดำเนินงานอยู่บนเส้นประสิทธิภาพจะถือว่าเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงสุด องค์กรใดที่อยู่ภายใต้เส้นโค้งประสิทธิภาพจะหมายความว่าองค์กรนั้นขาดประสิทธิภาพ

Prince of Songkhro University
Pattani Campus